

SCÉNÁŘ K DOKUMENTU *OTEVŘENÍ VAROSHY*

Esther Hyhlíková

JÁ:

Právě se nacházíme ve Varoshe, na historicky řeckém předměstí tureckého města Famagusta v oblasti severního Kypru. Varoša bývala do roku 1974 luxusním příměstským letoviskem, kam se sjížděly na dovolenou celebrity z celého světa – je tady vila Brigitte Bardot, Richarda Burtona, nebo Elizabeth Taylor. Pak sem ale vtrhla válka. Dnes je z luxusního resortu opuštěné „město duchů“, symbol rozděleného Kypru ale také nově vzkvétající turistická atrakce.

IMÁM:

Jmenuji se Ahmet Aziz Sözlü a narodil jsem se v roce 1963 ve vesnici Taškent na jihu Kypru.

JÁ:

Sedíme v místní mešitě, v jedné z prvních budov, kterou zde nechal Ersin Tatar, prezident mezinárodně neuznané Severokyperské turecké republiky, otevřít.

IMÁM:

V této mešitě pracuji od července roku 2021, kdy byla otevřena k bohoslužbám. Denně sem zavítají stovky návštěvníků, podle mého odhadu až 500. Varoša byla předtím až do října roku 2020 po 48 let uzavřená.

ANALYTIK:

mluví o uzavření Varoshy – prezident Erdogan a jeho role v politice Severního Kypru, co v rámci konfliktu Varosha symbolizuje. Ve zkratce vysvětlí předchozí ostrovní situaci a rok 1974, zásah turecka. (Jižní předměstí východního města Famagusta, bylo oplocené a opuštěné od doby, kdy Turecko napadlo Kypr pět dní po převratu inspirovaném Řeckem 15. července 1974.)

JÁ:

Pozůstatky bojů mezi komunitou řeckých a tureckých Kypřanů jsou dodnes rozesety po celém ostrově. Opuštěné domy, zchátralé trosky v polích, hlavní město Nikósie a celý ostrov rozdělené neprostupnou demarkační linií Spojených národů. Varoša si i po půlstoletí zachovala svůj šarm drahého resortu. Procházíme se kolem vymlácených výloh obchodů s drahými značkami a mezi zachovalými patrovými hotely a vilovými domy, které byly vystavěny ve stylu moderního bauhausu. Také kyperští obyvatelé jsou stejně jako němé kameny přímými svědky etnického násilí, jedním z nich je i imám Ahmet Sözlü.

IMÁM:

V roce 1974 mi bylo 11 let a v naší vesnici došlo k masakru. Řekové přišli a zastřelili všechny muže starší 15 let, dohromady 83 lidí. Zastřelili také mého otce a strýce. Jak se to mohlo stát? Předtím za námi přišli mírotvorci z Organizace spojených národů a slíbili nám, že naši vesnici ochrání. Vzdali jsme se bojů a odevzdali jsme naše zbraně. Druhý den přišli do vesnice řečtí vojáci a členové organizace EOKA. Nahnali všechny muže straší 15ti let do dvou autobusů a pak už jsme nikoho z nich neviděli. Přežil pouze jediný člověk, který se šest dní schovával na stromě. Pak nás všechny, kdo jsme žili na jihu, přesunuli na sever. 60 tisíc lidí, turečtí uprchlíci z hor, vinic i plání. Ze severu zase odešlo na jih přes 200 tisíc Řeků. Proto, když jsme přijeli, čekaly na nás prázdné vesnice, prázdné obchody a prázdné silnice.

JÁ:

Události v roce 1974 se dotkly téměř každého, kdo na ostrově žil. Vlna násilí se přelila rychle. Zabíjeli jak Řekové, tak Turci. Varoša se ovšem bojům vyhnula. Měsíc po vypuknutí bojů na ostrov dorazili turečtí vojáci. Předtím, než ale stihli dojít do řecké Varošy, všichni Řekové z historicky turecké Famagusty odešli. Turečtí vojáci našli Varošu prázdnou. Mírové síly Organizace spojených národů na Kypru, které na ostrově působí od roku 1964, pak předměstí obehaly vysokým plotem, prohlásili jej za vojenskou zónu a vstup do Varošy byl všem zakázán. Po téměř padesáti letech se ale začalo luxusní letovisko opět otvírat světu. Na co ale zpustošené město duchů láká návštěvníky? Zeptala jsem se Burhana Özdemira, který se do Varošy vypravil z Ankary.

NÁVŠTĚVNÍK:

Hi, do you speak English?

Yeah, yeah I do.

I am a reporter from Czech Republic, can I ask you a couple of questions?

Sure.

Why did you come to this place?

How did you learned it is open?

What do you think about it?

ANALYTIK:

Současná politika, proč se Varoša otevírá, jednání mezi řeky a turky– vrátíme vám ji, když nám dáte nezávislost – shrnutí budoucnosti. Annanův Pozice OSN a EU, Turecka a Kypru.

UN Security Council resolution 550 (1984) considers any attempts to settle any part of Varosha by people other than its Greek Cypriot inhabitants as inadmissible and calls for the transfer of this area to the administration of the UN.

JÁ:

Varoša není jen zastávkou pro turisty, kterých ročně zavítá na Kypr několik milionů. Je to především symbol rozdělení ostrova a nenávisli dvou komunit. Je ale také příslibem nové budoucnosti. Bude otevření Varošy pouze jedním z neúspěšných milníků v dlouhé historii mírových jednání mezi severní a jižní částí Kypru nebo přispěje k usmíření Řeků a Turků? Nebo se město duchů stane podle záměrů Severokyperské turecké republiky turistickou destinací, živoucím muzeem kyperského konfliktu? To zatím ukáže jen čas.